Published and distributed under permit (No. 731) authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В [illegible] АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXX. | Число 182. | Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 8. серпня, 1922. | VOL. XXX. | No. 182. | Jersey City, N. J., Tuesday, August 8, 1922. | THREE CENTS

ЗАПОВІДАЮТЬ РІШУЧУ ЗМІНУ В ЗЕЛІЗНИЧОМУ СТРАЙКУ ПРОТЯГОМ 24 ГОДИН

ВАШИНҐТОН, Д. К., 6. серпня. — В Білому Домі сьогодня панувала мовчанка у справі заходів президента Гардинґа для покінчення зелізничого страйку.

Берт М. Джуелл, голова юнії шап[illegible], і другі робітничі лідери, котрих завізвано до Вашингтону [illegible] переговорів у справі покінчення зелізничого страйку [illegible]ся тут ще два дні, в надії на дальші переговори. Вони сподіваються, що президент Гардинґ оголосить в понеділок свої остаточні пляни у справі страйку зелізничих робітників.

Робітничі лідери вірять, що президент вжие більше урядової сили для мирового покінчення страйку, але вони не хотять висловлювати своїх поглядів про заходи президента.

Вони теж запевняють, що страйк 400,000 шапменів вже дався сильно відчути зелізницям і кажуть, що з причини занедбання робіт на зелізницях також і шляхові робітники (трекмени) вважати-муть небаром необхідною потребою прилучитись до страйку.

Загалом сподіваються, що за 24 годин або за дві добі прийде до рішаючої зміни в зелізничому страйку. Або пройде до мирової полагоди і скорого покінчення страйку шапменів, а ні, так він ще й розшириться через прилуку до страйку трекменів.

НАРАДА В КЛІВЛЕНДІ В СПРАВІ ПОЛАДНАННЯ МАЙНЕРСЬКОГО СТРАЙКУ

КЛІВЛЕНД, Огайо, 6. серпня. — Завтра, в понеділок, 7. с. м., зачинается тут спільна конференція представників майнерських юній і власників копалень угля.

Голова злучених майнерських юній, Луис, заявив, що він має надію на корисний вислід конференції.

На конференцію покищо запрошено тільки власників копалень західної Пенсилвенії, Іллиной, Індіени, й Огайо, але нині імовірно ще будуть запрошені також власники копалень з други[illegible]тейтів.

Президент Луис приїхав сюди нині з Питсбурґа.

ЗАГОВІРНИКИ ВИЛОМИЛИ ЗЕЛІЗНИЧИЙ ШЛЯХ НА ЛОНҐ АЙЛЕНД

НЮ ЙОРК, Н. Й., 7. серпня. — Вчера якісь незвісні люди виломили в 6 місцях третій зелізничий шлях електричного відділу Пенсилвенійської зелізниці на Лонґ Айленд, Н. Й.

Заговірники імовірно мали на меті спинити зелізничий рух, або й спричинити катастрофу на многолюдній зелізниці нюйорських прогульковців.

Одначе ушкодження впору помічено і не допущено до катастрофи.

Тепер зелізничих шляхів на Лонґ Айленд береже поліція наче в часі війни.

ІЗЗА ЗУДАРУ НА ЗЕЛІЗНИЦІ 38 ОСІБ ЗГИНУЛО, А 137 ПОТЕРПІЛО ПОКАЛІЧЕННЯ

СТ. ЛУИС, МО., 6. серпня. — Вчера вночі зударились в Солфор Спринґс два поїзди зелізниці Мизурі Песифик.

Наслідком зудару згинуло на місці 38 пасажирів; 137 осіб потерпіло покалічення, а з них 25 є смертельно покалічених.

Майже всіх ранених привезено до шпиталів в Ст. Луис.

ЦІНИ НА ПОЖИВУ ІДУТЬ ВГОРУ

ВАШИНҐТОН, Д. К., 7. серпня. — Міністерство праці оголосило зіставлення цін поживи вчасі від 15. червня до 15. липня с. р., з якого виходить, що ціни поживи в 15 містах з 24 найважнійших міст в Злучених Державах пійшли вгору.

Ціни впали в 9 містах, але дуже маленько.

АРЕШТОВАННЄ МЕЙОРА МІСТА

АНСОНІЯ, Конн., 6. серпня. — Арештовано тут нині мейора міста Ансонії, Джана С. Меда, за нарушенне недільного закона.

Арештував його командант поліції Давид О'Даннел на основі варанту, який видав прокуратор Артур С. МекКорлонд.

Арештовано його за дозвіл на гру в бейзбол в Ансонії, проти якої запротестувало 85 місцевих священиків.

Мейора міста випущено на волю по зложенню бейла.

ДАР ДЖАНА Д. РАКЕФЕЛЛЕРА НА БІБЛІОТЕКУ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 7. серпня. — Найбогатший Американець, Джан Д. Ракефеллер, дав $60,000 на бібліотеку для Принстонського університету. Ся бібліотека має обіймати твори з области промисловости.

ПОГОНЯ ЗА КОРАБЛЕМ З ГОРІВКОЮ

НЮ ЙОРК, Н. Й., 7. серпня. — Прогібіційні власти хотять зловити англійський корабель „Минні Воллес", котрий є на Атлянтійському океані і там продає американським лодкам горівку бочками.

Вправді американські власти не мають права зачіпати чужих кораблів у віддалі понад три милі від американського берега, але прогібійники вважають, що як сей корабель доставляє горівку до Америки, так його се право не охоронює.

Корабель „Минні Воллес" недавно продав одному Американцеви 100 бочок горівки, які везено до берега малим судном. Прогібіційні власти переловили сей ладунок й арештували його. Одначе відтак з арештованого ладунку знову викрадено 65 бочок. Се так розлютило прогібіційні власти, що рішилися зловити головний корабель з горівкою „Минні Воллес".

КЛОПОТИ АМЕРИКАНЦІВ З ІМІҐРАНТСЬКИМИ ІМЕНАМИ

До чого може довести в Америці подібність в іменах двох людий, свідчить пригода, яка случилася сими днями двом Італійцям. Один з них називається Домінік Сімеоне, а другий Домінік Сіміні. Домінік Сімеоне виїхав з Італії в 1920. році з одною дівчиною, з котрою опісля він пібрався в Америці. Пара однак не жила щасливо, як се видно з того, що їх подружі клопоти розбирав незадовго нюйорський суд, котрий признав покиненім мужом жінці 8 долярів тижнево на удержанє дитини. Недавно тому федеральний прокуратор зацікавився Домініком Сімеоне, бо він перестав робити і почав жебрати. Прокураторія занялася ним тому, бо він не був американським горожанином і яко іміґрант, якого удержанне може легко спасти на суспільність, мавби бути відвезений назад до рідного краю. На припорученнє прокуратора детективи стали глядати всюди за Сімеоне, але якось найти не могли.

Аж оногді повідомлено їх з іміґраційного уряду на Елис Айленд, що там задержано вже Сімеоне. Детективи чим скорше поспішили туди, тим більше що вони мали теж доручити йому завізваннє до суду, де мали розбирати, чому він перестав платити жінці признане судом удержаннє. На велике здивованнє детективів задержаний на Елис Айленд іміґраційними властями чоловік не відповідав своїм виглядом описови Сімеоне, котрий подала його власна жінка. Доперва по довгих розпитах поліція розчовпала, що вона має в своїх руках зовсім другого чоловіка, а саме не Сімеоне, а Сіміні. Справа показалася ще клопітною для поліції, коли задержаний Італіянець став леґітимуватися, що він є італійським ґрафом і що він служив в італійській армії у війні.

ХОЧУТЬ, АБИ ТОВАРИСТВО АВТОРІВ БУЛО ЦЕНЗОРОМ.

Як подає до публичного відома, Нюйорське Товариство Для Боротьби проти Порока, се товариство вспіло переконати авторів, що пишуть драматичні штуки для театральних вистав, щоби вони зорґанізувалися в товариство, яке малоби само дбати за те, щоби всі виставлювані в театрах штуки були моральні. Думають навіть установити добровільного цензора, котрому всі автори малиби повинуватися, хоч він не мавби з уряду ніякого права на цензурованнє театральної літератури.

НІМЕЧЧИНА ВСЕ ТАКИ НАЙКРАЩЕ ПРИГОТОВАНА ДО ВІЙНИ.

Бувший ґенеральний прокуратор (міністер справедливости) Памер говорив недавно перед одним клюбом в місті Стравдсбурґу, Па. Межи инчим говорив про нову війну, котра на його думку буде війною хеміків. З тої причини він все ще вважає Німеччину найкраще приготованим до війни народом, бо Німці мають більше знаннє хемії як другі народи.

ЧЕРЕЗ НЕДОСТАЧУ ВУГЛЯ.

Дітройт енд Клівленд Навиґейшен Ко., котра удержує озерне полученнє межи сими двома містами, було примушена вуглевим страйком відкликати з обороту два свої кораблі.

АРЕШТУЮТЬ НА ПІДЛЯШУ.

Селяне Заболотя на Більщині, Михайло Коренівський і Яким Гаврилюк, були арештовані на розпорядок слідчого судді з дня 16. січня біжучого року в місточку Славатичі в підозрінню, що оба підчас радянської влади на Підляшу мали сказати: „Польська буржуазна влада під напором большевиків утікла й уже не вернеться назад" Випущено їх на волю за кавцією по 25.000 мп.

ПІД ХРИСТОВИМ ПЛАЩИКОМ.

В селі Заболоті на Більщині, не вважаючи на те, що там істнує православна парохія, є й піп, а земля церковна є неоспоримою власністю селян Заболотя, бо виділена ними при утворенні зазначеної парафії зі своїх власних часток, з одного боку парцелює цю землю польська цивільна влада, а з другого боку заявляє до неї претенсії і католицький ксьондз із містечка Кодня, Станіслав Туз. Він на цю землю видає „повновласти", розпоряджає цілком свобідно, винаймаючи її на кілька літ. На такі посягання на чужу власність не могли не реаґувати заболотці. Тому зібрали кільканайцят підвод, виїхали на леваду і забрали скошене цими католиками сіню до себе до дому. Доводиться про це „барбаржинство одщепленцув" до ксьондза Туза. Сей насилає до Заболотя поліцію, пишуться протоколи, роблять спроби на арешти деяких осіб, піднимається гамір, словом, розпочинається боротьба, наслідки котрої принесе близький час.

БІЛОРУСЬКИЙ НАРОДНИЙ ТЕАТР.

Білоруське громадянство щиро заходиться тепер коло построєння народної своєї сцени у Вильні, яка має на цілі стати не тільки поважно аґітаційним чинником у соціяльно національному розвитку Білоруси, але і збогачувати рідну свою культуру дослідами найновійшого сучасного театру з обсягу чистого мистецтва. На перші вистави голотує новозібрана білоруська театральна трупа пєси: „Розкидане гніздо", драму в 5 діях Я. Купали, „В зимовий вечір", драматичний етюд в 1 дії Е. Ожешкової, „Ліс щумить", драму у 2 діях, інсценізовану з твору Короленка, „Страхи життя", драму в 3 діях Ф. Аляхновича і др.

НЕЛАДИ В КОМУНІСТИЧНІЙ ПАРТІЇ.

ПРАГА. 12. липня. (Українтаг). Камянець-Подільські „Вісти" друкуючи справоздання про партійну конференцію комуністичних гуртків № полку, Камянецького ґарізону, закінчує його такими словами:

„Конференція пройшла дуже діловито, без усяких зайвих балачок і взаємного непорозуміння, як це часто буває на на подібних партійних політичних зборах".

Про розклад в самій комуністичній партії уже писалося не раз.

Але большевики уперто спростовують те, чого не можна заховати й що випирає на світло денне, не вважаючи на саму сувору комуністичну цензуру.

Нерозуміння один одного в комуністиній партії, яка до останнього часу уявляла певний моноліте, — це факт, і факт, який, як авторітетно констатують Камянецькі „Вісти", став майже звичайно-буденим явищем.

БЕЗГЛУЗДЯ СЛУГИ „БОЖОГО".

До чого може дійти безглуздя засліпленого шовініста, пише одна з білоруських ґазет: У Возковиску католицький ксьондз дітям в школі ревідує голови, пізнаючи котре з них католицьке, а котре православне. Вінчаючи одну пару в костелі, Поляка з Українкою, цей ксьондз казав виставити молодятам підчас присяги домовину з марами.

БІЛОРУСЬКИЙ ХБУНЬ.

Відомий білоруський ренеґат Аляксюк, згуртував коло себе своїх прихильників і з них утворив у Городні орґанізацію „білоруських безпартійних активістів" яка видає свою ґазету „Беларускі шлях" з явно польонізаційними тенденціями. Нову партію переслідують Білоруси на кождому кроці. Не має вона пошани і в Поляків. Сама рептилька скаржиться, що польські урядовці розігнали зїзд ренеґатів, що збралися були у Вовковиску.

ЧИСЛО ОФІЦИРІВ У ПОЛЬСЬКІЙ АРМІЇ

„Дзєннік Лудови" подає, що польська армія має 16.956 офіцирів, з того ґенералів 105, полковників 467, підполковників 828, майорів 1616, капітанів 4551, поручників 6196 і підпоручників 3174.

В ЛОНДОНІ ЗАЧИНАЄТЬСЯ НОВА КОНФЕРЕНЦІЯ АЛІЯНТСЬКОЇ НАЙВИСШОЇ РАДИ

ЛОНДОН, 7. серпня. — Сьогодня зачнеться тут нова конференція аліянтської Найвисшої Ради. Головною темою нарад має бути справа німецьких военних відшкодовань для аліянтів, а саме те, що зробити в теперішньому прикрому положенню, коли з Німеччини тяжко стягати наложені на неї зобовязання для аліянтів.

Француський премієр Раймонд Пуанкаре приїхав сюди учера вечером. На стації Вікторія привитав його британський премієр Давид Лойд Джордж, а також громадно зібрана тутешня француська кольонія, котра кричала: „Нехай живе Пуанкаре! Нехай живе Франція!"

На конференцію Найвисшої Ради прибули також представники Італії і Бельґії.

Американський амбасадор полковник Джордж Гарві візьме участь в конференції яко „обсерватор" (приглядач), щоби міг здати звіт з ходу нарад свому правительству у Вашинґтоні.

На сю конференцію Найвисшої Ради звернені очі цілого світа. Усюди із заінтересованнєм вижидають, що вона вирішить; чи поставиться вона мирово й угодово до зруйнованої фінансово Німеччини, чи може у войовничий спосіб домагатиметься сплати „военних відшкодовань" без жадних оглядів і за всяку ціну.

Становище Франції все було войовниче у сій справі і тепер воно ледви чи зміниться, але загально вірять, що Анґлія пійде за холодною розвагою і розумним обчисленнєм та поставиться до Німеччини в її скрутному положенню умірковано й угодово. Кажуть, що Анґлія рада би помогти Німеччині до уздоровлення її фінансового становища, а противиться божевільній політиці, яка трунула-б Німеччину в пропасть.

Богато залежить від того, яке становище займуть другі аліянти; чи вони пійдуть за Францією, чи за Анґлією.

ЛОЙД ДЖОРДЖ ПИШЕ СПОМИНИ

ЛОНДОН, 7. серпня.—Британський премієр Лойд Джордж приготовляє свої спомини за весь час своєї громадської діяльности. Була би се велика і дуже інтересна книга.

Праця ще не ґотова, а поправді й не зачата, але вже викликала велике зацікавленнє в Анґлії.

Ріжні видавці хотять купити сю працю Лойда Джорджа. Кажуть, що один вже дає йому за неї $500,000.

ВОЄННИЙ СТАН В ІТАЛІЇ

РИМ, столиця Італії, 7. серпня. — Італійське правительство проголосило военний стан в провінціях: Ґенуї, Медіоляні, Пармі й Анконі.

Се сталось наслідком кровавих борень фашістів (націоналістів) із соціялістами й комуністами.

Военний стан маю тривати аж до привернення ладу і порядку в сих провінціях.

ЗАСУДЖЕНІ БОЛЬШЕВИКАМИ НА СМЕРТЬ СОЦІЯЛІСТИ-РЕВОЛЮЦІОНЕРИ ВІДКИДАЮТЬ БОЛЬШЕВИЦЬКЕ „ПОМИЛУВАННЄ"

МОСКВА, столиця Москощини, 6. серпня. — Трийцять засуджених на смерть большевицьким „революційним (?) трибуналом" соціялістів-революціонерів з погордою відкинуло предложенне члена „революційного (?) трибуналу", Пятакова, щоб вони просили большевицький „уряд" о помилуванне.

ЖОНАТИМ ПОЛЯКАМ НЕ ВІЛЬНО ЇХАТИ ДО АМЕРИКИ БЕЗ ЖІНОК

ВАРШАВА, столиця Польщі, 4. серпня. — Тут урядово оголошено, що жонаті люди, котрі хотять виїхати до Злучених Держав Америки без своїх жінок, не дістануть від американських консулярних урядників віза (потверджения) на пашпортах.

Сей припис буде виконуваний, хотяйби жінка годилась на хвилеву сепарацію (розлуку) з чоловіком.

Вже відкинено тут богато зголошень жонатих Поляків по віза.

БУНТИ В ЧЕРВОНІЙ АРМІЇ

БУКАРЕШТ, столиця Румунії, 27. липня. — Тут отримано відомости про повстання в Київщині і про бунти та розрухи в червоній армії в районі Батума.

Большевицькі ґарнізони в Артвині та в Ардагані збунтувалися й вирізали своїх комісарів.

В „ПРОЛЄТАРСЬКІЙ ДЕРЖАВІ" СИНИ РОБІТНИКІВ ЧИСТЯТЬ ПАНАМ ЧОБОТИ

ПРАГА, столиця Чехословаччини, 27. липня. — В харківській ґазеті „Комуніст" (ч. 114) знаходимо допись робітника Ларика, який пише:

„Пригород Поповка, що на кінці Лисої Гори, заселений виключно робочими вагонових та паротягових майстерень.

„Становище пригорода саме жахливе.

„Немає ні медичної допомоги, ні школ; переходів також нема і підчас непогоди можна потонути в болоті, але що найгірш за все, це те, що поблизу немає води.

Підростаюче покоління Поповки находить своє виховання на вулиці, займаючись в гарну погоду продажию цигарок, ірісу, збиранням вугілля та чисткою черевиків буржуазним баришням (паням).

„Хотів би я запитати тих товаришів, яких обрано в Раду від Поповки:

„Чи думають вони щонебудь про свій пролетарський район. Чи не забули вони про своїх виборців?

„Влада називає себе робочою, а робочим від цього не краще, а гірше".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сиії і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.7

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ГОЛОД НА ВКРАЇНІ НЕ ЗБІЛЬШУЄТЬСЯ, А ЗМЕНЧУЄТЬСЯ.

В справозданню Центральної Комісії Допомоги Голодуючим при „ВсеУкраїнськім Центральнім Виконавчім Комітеті" так пишеться про питанне, скілько голодувало населення на Вкраїні пів року тому, а скілько голодує тепер:

„У певній мірі організовану допомогу як держава, так робітничі й инші організації почали подавати у грудні місяці минулого року.

Ось які розміри голоду були на Вкраїні 7 місяців тому:

Голод панував на Запоріжжі, Катеринославщині, Миколаївщині, Донщині і Одещині.

У всіх цих губерніях нараховувалось більше девяти з половиною міліонів душ населення, в числі котрого біля 4 міліонів — діти до 16 років.

З цього числа населення у грудні місяці року 1921 рахувалося голодних до півтора міліона, бот-то біля 12.2%.

Найбільше число голодних припадало на Донщину, де голодувало половина населення.

Найменше число голодних рахувалось на Запоріжжі: там голодувало третина населення.

А фактично голодувало багато більше, бо не все голодне населення можна було підрахувати.

Оце такі розміри голоду були у грудні місяці року 1921.

В сучасний мент голод багато збільшився.

Із загального числа 8.669.300 населення в голодних губерніях, зареєстровано на прикінці травня місяця 3.793.480, тоб-то 40% голодних.

Таким чином, за піврічча число голодних громадян збільшилось більше, ніж утричі.

Цілком зрозуміло, що голод у першу чергу давався в знаки дітям.

Найбільше число голодних дітей було у квітні місяці.

У цьому місяці нараховувалось 1.894.000 голодних дітей, а це складає 48% усього голодного населення.

Як настало літо, поруч із голодом доводиться боротися з щирім побратимом голоду — епідеміями тифусу та холєри.

Голод не тільки що збільшився, а ще й епідемію приводив за собою."

Мимо не зовсім чистої української мови справоздання слова говорять самі про себе. І з них українські імігранти в Америці повинні зробити одно заключенне:

ЗБІЛЬШИТИ ДОПОМОГУ ГОЛОДУЮЧІЙ УКРАЇНІ.

ЗНОВ НАДІЇ НА ВКРАЇНУ

Від хвилі провалу гаґської конференції з Москви почала широким потоком плинути дуже замітна, хоч не зовсім оріґінальна пропаґанда.

На вні вона була замітна тим, що вона плила з урядових большевицьких жерел, та тим, що для сеї пропаґанди вживано звичайно кореспондентів капіталістичних американських та анґлійських ґазет.

Змістом своїм вона не була оріґінальна, але все таки незвичайно характеристична для націоналістичних настроїв большевицького уряду в Москві. Доносилося в них саме, що московський уряд зовсім не журиться розвалом ґенуенської та гаґської конференції, де він сподівався продати російського на українського селянина за півтора міліярда долярів. Московський уряд впевняє капіталістів, що йому не грозить ніяка небезпека від невдачі в Ґенуї та Газі. Він ручить, що він незадовго стане на ноги так добре, що аж цілий світ здивує. Коби лишень прийшли славні на весь світ нижненовгородські ярмарки, і Росія поторгувала збіжем, так зараз положенне Росії в межинародній торговлі стане зовсім інакше.

Росія поторгує збіжем? — спитає здивований читач, що за послідні три чверти року за нічого инчого не читав з царства комунізму, як про голоднечу через недостаток хліба, через недорід збіжа. Так, — упевняє большевицький пропаґандист, — збіжем. Большевицький уряд в Москві висилав по всій Росії своїх знатоків рільництва та збіжевого купецтва, і вони ствердили одноголосно, що Росія може тішитися надією незвичайного врожаю. Особливо гарно мали зародити збіжа на „південній Росії", — додають большевицькі аґенти. Сі збіжа наповнять шпихліри новгородських ярмарків, і за них Росія накупить собі від світу всего, чого її душа забажає.

Чи правда се, що в Росії заповідаются гарні врожаї, чи не правда, не беремося з Америки судити. Як правда, то й ми сьому лишень радуватися будемо, бо знаємо, на кім передусім скропиться неврожай в Росії. Знаємо се хочби з таких новинок, як отся, в яких іменем „південної Росії" по давньому звичаю царських хуліґанів большевики означують не кого инчого лишень Україну. Большевицька пропаґанда переведена на прості слова, значить не що инчого лишень те, що центральний московський уряд далі думає рабувати Вкраїну зі збіжа, щоби за зрабоване добро підреперовувати пропадаючу без заграничних фабрикатів Московщину. Рабувати будуть Україну в той самий час, коли навіть большевицькі урядові документи не можуть заперечити вістки, що цілий ряд українських ґуберній вимирає з голоду через недостачу хліба, і коли навіть московські комісарі не можуть заперечити, що навіть на другий рік південно-східна та східна Україна буде терпіти голод через недостаточний обсів сього року.

Україна на живих примірах буде вчитися, кілько варта „диктатура пролетаріяту", про котру її піяли московські когутики, як ішли на Вкраїну. Ще раз Україна пізнає, що всі московські високопарні слова се була московська заморока на вкраїнську голову, щоби здобувши собі пануванне на Вкраїні, обрабувати український народ з усего добра та збогатити ним Московщину.

БЕЗСЛАВНИЙ КІНЕЦЬ

Передчасне закінченне Газької конференції. — Хто побідив: Лойд Джордж чи Пуанкаре? — Зраджені большевицько-німецькі надії. — Що далі?

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Конференція в Газі, яка мала продовжити діло ґенуенської конференції й остаточно договоритись до чого-небудь з большевиками, тихо й мирно упокоїлась дня 20. липня. Не було гучних промов, як при закриттю ґенуенської конференції, не почувалось, що учасники конференції кажуть один другому „до побачення", а панував похоронний настрій, який буває, коли ховають далекого й бідного родича.

По думці Лойда Джорджа, дійсного аранжера газької конференції, остання мала в спокійній атмосфері розглянути **практичні** питання большевицько-европейського зближення. Засади для того намічено було ще в Ґенуї: 1) звернення приватних маєтностий колишнім власникам, 2) визнаннє до- і повоєнних державних боргів і 3) кредити. Инакше кажучи, европейські держави засадничо згожувались одкрити большевикам грошеві чи товарові кредити, але ті мусіли наперед повернути націоналізовані маєтности їх колишнім чужоземним властителям і визнати державні борги Росії.

Большевики післали до Гаґи найспритніших своїх бизнесменів: Литвинова, Красіна та Йоффе. Комісара закордонних справ Чичерина вони залишили в Берліні, щоб він діставав вказівки безпосередно від німецького уряду й тримав звязок між Берліном, Гаґою та Москвою. Большевицькі комісаріяти працювали день і ніч, німецькі літаки цілою силою пари літали між Берліном та Москвою, досягаючи нечуваних рекордів спритности. Словом, усе виглядало так, ніби большевики справді вживають усіх заходів, щоб знайти з Европою спільну мову.

Та скоро показалося, що позиція большевиків у Ґазі не є така сильна, як була їх позиція в Ґенуї. Там вони мали при боці німецьку делеґацію з Віртом, а головно з Ратенавом на чолі; там вони, опріч того, мали до діла з політикою й дипльоматами; нарешті, то була що-йно перша зустріч між европейцями та большевиками. У Газі справа стояла цілком инакше. Німецької делеґації туди не допустили, щоб вона знов не наробила якого бешкету, як свого часу своїм рапальським договором з большевиками. Далі, до Гаґи приїхали представниками европейських держав не політики й дипльомати, а ділові люде, фінансісти й промисловці. Нарешті, для Гаґи большевики вже не були загадкою чи новинкою: тут люде вже знали всі їх крутійства й шахрайства.

Тому з самого початку газької конференції справу було поставлено на цілком реальний ґрунт. Европейці, знаючи вже саботажні штучки большевиків, навіть не схотіли сидіти з ними за одним столом. Большевикам ставилось запитання, а ті мали на них ясно й виразно відповідати. Відповіди Москалів показалися кінець-кінцем невдовольняючими, й конференція закрилась, винісши резолюцію, що европейські уряди не тільки не повинні давати большевикам кредитів, а ще мусять остерігти своїх підданих, щоб ті не купували від большевиків майна, яке раніще належало иншим особам.

Політика Лойда Джорджа, таким чином, показалася фальшивою. З большевиками не можна було знайти спільної мови, хоч Европа готова була піти на всі можливі уступки. Побідив, очевидно, Пуанкаре, який згори ставився скептично й навіть вороже до всіх спроб з боку Анґлії навязати зносини з большевиками й дивитись на них, як на неминуче лихо.

Зрештою не в тім головна суть справи, хто тут побідив — Лойд Джордж чи Пуанкаре, — а в тім, як могли большевики допустити до зірвання газької конференції. Цілому світови відомо, що становище совітського уряду є розпучливе, що нова „передишка" йому за всяку ціну потрібна й що без зовнішнього порятунку йому довго не втриматись. Чому-ж большевики не пішли на уступку, чому вони не зробили ще одного кроку в напрямі „нової економічної політики", чому вони не визнали права приватної власности?

Правовірні комуністи побачуть у цім факті доказ щирої відданости большевиків „святим засадам комунізму". — „Подивіться, — скажуть вони: — большевикам загрожує катастрофа, вони ризикують владою й цілим своїм істнуванням, а все-таки вони своїми святими засадами не поступились! Хіба-ж то не святі, хіба то не мученики комунізму?"...

Але в тім-то й річ, що катастрофа так чи сяк загрожує большевикам. Що залишилося-б од совітського ладу, коли-б большевики пристали на умови газької конференції й визнали-б право приватної власности? Вони цим визнанням скасували-б самі себе, й п.п. Литвинов, Красін і Йоффе могли-б не вертати до Москви, а вже зразу шукати собі захисту де-небудь у південній Америці чи на Соломонових островах.

Визнавши право власности за чужоземними капіталістами, вони мусіли-б визнати таке саме право й за капіталістами краєвими. А право приватної власности, як відомо, не годиться з анархією. Довелося-б крок за кроком знов завести горожанські свободи, конституційні ґарантії, вибрче право. При чім же тут большевизм і совітський лад?

Большевики, очевидно, розрахували, що без уступок вони протримаються довше, ніж з уступками. Катастрофа і втрата влади їм загрожують так чи сяк, але по принятю умов газької конференції це настало-б зараз, а при гострій неуступчивости це ще коли наступить! Ообоюватись чужоземної інтервенції нема чого, а сама людність під впливом терору й голоду впала в таку апатію, що коли ще вона від того мертвого сну прокинеться! А ресурси для большевиків ще знайдуться. Мають вони тепер пограбовані церковні цінности, потім вони почнуть продавати старі фабрики на вивіз, а там знайдуться охотники й на поодинокі концесії... Потроху будуть спродуватись, потроху жебрати „на голодних", потроху допомагати-муть приятелі — Німці... Так можна триматися ще роками!

Правда, до Ґенуї і до Гаґи вони їхали з иншими думками. Вони хотіли спекулювати на людській глупоті й для того продемонстрували в Ґенуї свою славнозвісну рапальську умову з Німцями. То був дуже хитро розрахований хід, який мав налякати цілу Европу й розпалити її апетит до російських „скарбів". „Поспішайте, люде добрі, бо як опізнитесь, то прийде Німець і все забере! Он бачите, він вже й умову з нами заключив і визнав нас: робіть і ви те саме!"... Але людська глупота показалася не така велика, як думали большевики та їх інструктори-Німці. Рапальська умова залишилась клаптиком паперу, який тільки наробив великого шуму, але не поміг ані большевикам, ані Німцям.

Обидва контраґенти тепер дуже невдоволені Гаґою. Большевицькі часописи кленуть і лають Европу, на чім світ стоїть, за її „буржуазні забобони", а Німці роблять добру міну при поганій грі і все ще лякають: „коли ви, мовляли, не хочете, то прийдуть другі й зроблять інтерес!"... Але що то вже за інтерес, коли самі Німці, такі пишні й горді по заключенню рапальської умови, ходять нині з опущеними носами й поміж собою щиро признаються, що в совітській Росії ніяких інтересів робити не можна. Так, украсти що-небудь або „спекульнути" — це ще можна, але робити реальні інтереси на широку скалю — ні, з цим ще, мабуть, доведеться зачекати.

Розчаровані в своїх надіях на людську глупоту, большевики мають ту потіху, що хоч вони капіталу не набули, але зате комунітсичну „невинність" зберегли. Що вони цю „невинність" купили ціною ще міліонів і міліонів людських істнувань — до цього їм байдуже.

Газька конференція проте безслідно не пройде. Вона мусить показати цілому світови, що з большевиками спільної мови нема й не може бути й що всі спроби порозумітися з ними звичайною дорогою згори засуджені на неуспіх. А це переконанне полекшить працю тим, хто вірить у живі сили рідного краю, хто будує на тих силах усі свої пляни та надії й хто не схиляє голови перед фактом трьохлітнього панування большевиків на Україні. Перед Ґенуєю думалося, що „інфамія на півночі" остаточно святкувати-ме перемогу над світовою глупотою. Нині-ж, по Газі, ми ще раз бачимо, що кому судилося бути повішеним, той від кулі не загине...

Берлін, 21. липня.

Радянин.

Олександер Колесса.

ГРАНИЦЯ.

I.

— Границя, браття, вже границя! —
Скрикнув товариш мій — і я
Зібрав всі сили, щоб добиться
На верх гори. Ще грудь моя
Мов хвиля бурилась, горіла,
А око вдаль майнуло вже
І як із уст милого мила
Сердечний поцілунок пє,
Так любо впилось моє око
В ряди верхів, русла потоків
Стрімкі ярі й кручений шлях;
За оком серце полинуло
І гень так Пікуєм високо
В рожевій хмарці потонуло.
Сховайся серденько, сховай,
І хмаркою, мов пеленою
Диття невиннеє сповийся;
Проміннєм сонячним упийся
Та у долину не вертай!
Пощож на гарній тій картині
Відкрити маєш, серце, тіні?
— А деж тут тіні? — Тут краса
Тут блеску море. Он, поглянь,
Як сонце сипле жар і грань:
Мов розпоролись небеса
А з них як струя крови льється
На ті хребти, де тихо веться
Границя, наче та змия
Між цвітами... — Душе моя.
Ти-ж радуйся. — А там, горою
При шляху не велично-ж сяє
На сонци помятник гордий
Ракочія і споглядає
На два краї? А той блідий
Невільник працею зморений
З блискучою в руках косою
Під памятником похилений
Недвижний, наче мармуровий
Не доповняє-ж сей чудовий
Круговид дивною красою.
— Ми міримо лиш життє на око:
Не слід глядіти нам глибоко!...

II.

Щож ділиться чудна границя? —
І тут і там мій рідний люд жиє,
І тут і там горячі сльози ллє,
І тут і там у мовчанці кориться
Перед чужинцем та вікує
Свій вік цілий серед темряви
Тут Лях над нами коверзує,
Там Мадярин братів давить
Живеє слово в диби кує
Та ставить ще хороми слави
На нашій прадідній земли
Катам, що нашу кров лили!...
Народе мій! Чому ти нині
Розірваний на три частині?
Чому границі сі проклятї
Перетинають тобі жили
Та сокам не дають кружляти?
Ой, як би то ще твоє тіло,
Усі закляклі вже сустави
Живуча обєднала кров! —
Чи ти би ся не поборов
За правду, свободу і славу?!

III.

Людство ціле такіж границі
Міцною сіттю обмотали
Із другом друга розеднали.
За зсохлу скибу ораниці,
За кусник хліба, що каліка
Краде, щоб голод заморить,
За місце праці, де заплата
Тебе не в силі прокормить,
З ножем чатує брат на брата.
Вилазить звір із чоловіка!...
А всіх проти усіх війна
Загладою усім грозить...
— Пловці великого судна!
Раби приковані віками
До лав і весел ланцухами!
Гребіть, мордуйтеся, боріться,
Даремно тратите всі сили...
Дивіть, як ураґан вітрила
Торощить, а вода норами
Із споду до судна валиться...
Оден ратунок є для вас:
Порвіте ланци, і станьте враз
Звивать вітрила й гатить нори
Тоді вас буря не поборе!...

ПРЕЗИДЕНТ ГАЛИЦЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ РАДИ ДО ЛІҐИ АМЕРИКАНСЬКИХ ГОРОЖАН УКРАЇНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ.

Ч. 639/22

До
Уряду Ліґи Американських Горожан Українського походження на руки Високоповажаного
Пана Теодора Грицея
в Філядельфії.

З радістю приняла Галицька Земля вістку, що Верховне Представництво Українців Зединених Держав було приняте секретарем стану Гюзом та президентом Зединених Держав Гардінгом.

В ряді невтомимих заходів американських Українців для визволення Галицької України з ярма польської окупації; після імпонуючих віч і демонстрацій, доцільної пропаґанди в Америці, тисячів меморіялів, телеґрам і протестів до рішаючих політичних чинників, матеріяльної допомоги краєви і Урядови — факт особистої інтервенції Верховного Представництва Американських Українців у керманичів могутньої Републики Зединених Держав являється важною історичною подією.

Стражндуща, скипаюча кров боротьба за свою волю Галицька Україна не забуде сеї помочі від своїх американських Братів в сю рішаючу хвилю. В її імени Галицький Уряд уважає своїм патріотичним обовязком зложити Верховному Представництву Українців Зединених Держав щиру подяку і переслати при сій нагоді сердечний привіт.

Та боротьба не покінчена, вона йде далі. Тому Галицький Уряд просить Верховне Представництво Українців Зединених Держав о дальшу акцію і поміч. Віримо, що аж до оконечного визволення Галицької Землі з під страшної польської окупації Американські Земляки не спічнуть, бо тільки витривалими спільними зусиллями всіх дітий Українського Народа буде привернена Державність Західної України — сего першого етапу на шляху до здвигнення державности Соборної України.

Відень, 12. липня, 1922.

Др. Петрушевич (вл)
Президент Української Національної Ради Галицької Републики.
(Печать)

Др. Кость Левицький (вл)
Уповновласнений Уряду для Справ Закордонних Галицької Републики.
(Печать)

КРАЄВА КОНФЕРЕНЦІЯ ГАЛИЦЬКИХ СІОНІСТІВ

Дня 9. липня с. р. відбулася краєва конференція сіоністів при участи провінціяльних делеґатів. Велику промову і політичний реферат виголосив д-р Л. Райх. В дискусії забирали голос д-р М. Ґаєр, д-р Гардер, д-р Ебнер, ред. Фростіґ, д-р Парнас, інж. Райзер, д-р Рінґель, д-р Інзлер. Д-о Райх сказав між иншим, що хоч „екзекутива пертракувала з урядом, то все стояла на сторожі інтересів жидівської суспільности і нічим не є звязана, має вільні руки на всі сторони".

НЕЩАСНІ ПРИГОДИ В ІНДУСТРІЯХ ПЕНСИЛВЕНІЇ

Бюро Робітничого Відшкодовання (в Департаменті Праці і Індустрії стейту Пенсилвенія оголосило своє звідомленнє за 1921-ий рік разом з коротким оглядом своєї діяльности від самого початку, значить від введення закона про робітниче відшкодованнє в 1916-ім році.

За тих шість літ, від 1-го січня 1916 до кінця 1921-го року, в бюрі зголошено взагалі 1,136,060 нещасних випадків, які трапилися при роботі робітникам працюючим в індустріях Пенсилвенії, — цифра велитенська навіть на таку многолюдну і індустріяльну країну як Пенсилвенія. З того числа 16,166 випадків було „фатальних", значить смертельних, і 410,193 „серіозних" значить спричинивших нездатність до праці на 14 днів або довше; в тих випадках по закону належиться відшкодованнє. Від 1920-го року закон змінено в той спосіб, що припадок називається серіозним і потерпівший робітник має право на відшкодованнє по 10 днях нездатности до праці; через ту зміну в законі в послідних двох роках більше випадків записано як серіозні, значить по закону вимагаючі відшкодовання.

На загал число індустріяльних випадків зменьшається постійно з року на рік. 3.227,880 случаїв в 1917-ім році воно зменшилося до 140,197 в 1921. Одначе те значне зменшеннє в послідним році треба до певної міри приписати індустріяльним відносинам; через безробіттє взагалі менше робітників працювало. Смертельних випадків було в 1921 році 1,924, в 1920 2,528, а в 1918 — в час повного ходу індустрій — 3,403.

За шість літ 1916 — 1921 відшкодованнє виплачено в 386,288 випадків в загальній сумі 59,039,651 долярів. В случаях смерти відшкодованнє виносило пересічно 2,574 доляри.

З 140,197 індустріяльних випадків в 1921-ім році 1,924 було смертельних, 82,387 серіозних (з більш як десяти — дневою нездатністю до праці) і 55,886 легких. В 1,571 смертельних випадках признано відношення на загальну суму 4,681,692 долярів. 1311 серіозних пригод спричинило довічне каліцтво.

НА ФОНД ФЕДАКА.

(Через „Свободу").

Олекса Яремій з Pittsfield, Mass., на іменинах в Петра Шульгана зібрав $7.00

Зложили: Петро Шульган $1.60; Олекса Яремій $1.00; Николай Савюк $1.05; Василь Тимчук і Пахомій Данилів по $1.00; Михайло Дарчук 50 цнт.; Марія Соколовська, Фрасина Никорчук і Іван Косован по 25 цнт.

Попередно оголошено $142.50.
ЗАГАЛЬНА СУМА $149.50.

ДОПИСИ

ФИЛАДЕЛФІЯ, ПА.

Звіт і подяка.

Перший Січовий Округ в Филаделфії подбав, що дня 20-го липня відправилося богослуження на українськім гр. кат. кладовищи за поляглих героїв, які віддали своє життя, добуваючи волю Україні.

На тім богослуженню зібрано жертв $118, із чого заплачено за намогильний вінець $10, а $108 відіслано на „Рідну Школу" на руки „Земельного Банку" у Львові.

Складаємо прилюдну подаку нашому священству, а це о. М. Кинашеви, о. В. Петрівському, о. Семкову і о. Кузьмакови за ласкаве відправлення богослуження, а управі „Амер. Укр. Бюра" за це, що відіслали посилку без ніякого кошту. Разом дякуємо і всім, що зложили свої лепти.

Василь Волчанський,
окружний отаман.

o

ТРОЙ, Н. И.

Подяка жертводавцям з Америки.

Українські громадяни з Настасова, коло Тернополя, в Галичині, прислали отсю подяку за поміч на дім читальні:

Уважаємо своїм обовязком сердечно і щиро подякувати товаришам, товаришкам і прихильникам нашим в Америці за щирий дар, 85 долярів, зібраних для нас на відбудову дому читальні „Просвіти" в Настасові. Особливо дякуємо комітетови, що зрозумів наш клич і спомочю пришов гоїти наші повоєнні рани. Як також дякуємо Миколі і Іванови Базарам за їх труд і пожертвовання. Честь вам всім родимці, що прийшлисьте в поміч нам в тажкій важкій хвилі!

Настасів, дня 4. червня, 1922.

ЗА ВИДІЛ ЧИТАЛЬНІ „ПРОСВІТИ":
Лука Ракочий, голова,
Іван Базар, заступник.
(Печать).

На читальню в Настасові зложили односельчани з Когус, Н. Й.: Роман Слободян і Микола Жмурко по $5.00; Гаврил Слободян, Петро Ракочий і Ілько Зазуляк по $3.00; Данило Залопаний, Михайл Галашин, Ст. Слободян і Іван Недільський по $2.00; Гриць Недільський, Гриць Базар (стар.), Гриць Базар (мол.), Ілія Павуляк і Андрій Мазурик по $1.00; Ів. Барна і Семко Фіялка по 50 цнт. — Разом $33.00.

Кромі того зложили в Трой, Н. Й., отсі жертводавці: Іван Базар $10.00; Іван Бурега, Данило Базар, Андр. Бачинський і Микола Базар по $5.00; Іван Назаревич $3.00; Теодор Бачинський, Микола Ониськів, Панько Джинджиристий і Параска Хопцян по $2.00; о. Йосиф Ялечко, Ксенька Мельник, Меланя Миськів, Ксенька Бойба, Іван Бачинський, Гр. Джинджиристий, Анна Бурега, Михайл Юзянків, Дмитро Лисий, Яким Джинджиристий і Петро Покида по $1.00. — Разом $52.00.

Усього разом $85.00.

o

КЛІВЛЕНД, О.

Дня 25. червня с. р. відбулося віче в Клівленд, О., в „Укр. Нар. Домі". Віче урядила „Ліга Вільної України". Яко головний бесідник на віче прибув о. Микола Струтинський з Йонгставн, О.

В прегарній довшій бесіді представив положення нашого рідного краю та борбу, яку веде наш народ за волю з наїздниками на нашу землю. Зачав свою промову словами пісні народньої „Ой біда біда чайці небозі, що вивела діти при битій дорозі". Такою битою дорогою є наша богата українська земля, не захищена ні водами ні горами. Всякі орди через ню пересувались та пересуваються по нинішний день.

В своїй промові спімнув о страшнім голоді на Великій Україні, завзиваючи до несеаня помочи.

По нім промовив о. Ф. Тарнавський в справі помочі голодуючим. В своїй промові представив положення в голодній полосі Великої України, прочитав відозву галицьких Українців до Українців в Америці і захотив до складання жертв на голодуючих.

Опісля промовив п. Іван Войціцький в справі організації Січової, взиваючи всіх Українців до вступлення в ряди Січові.

П. Йосиф Сенчина представив конечну потребу збирання датків стало на потреби народні і виказав конечну потребу зорганізовання якогось тіла, котре би тую дуже важну роботу перейняло на себе. Помочі потребують українські інваліди, укр. воєнні сироти, Українці на вигнанню, Укр. Січові Стрільці інтерновані в Чехах. Так само на політичну акцію гроша треба, як на урядження демонстрацій, віч, висилання делегатів, на телеграми, меморанда і таке инше. Дальше на підтримання нашого правительства на вигнанню і місій дипломатичних, в головних містах ріжних держав, щоби наконець добитися того що нам належиться.

Опісля о. Тарнавський подав звіт із поїздки делегатів з Клівленд на зїзд у Вашингтоні. Відтак приступлено до збирання датків на голодуючих.

Дрібними датками на галі зібрано $76.05; Михайло Лазука і Йосиф Мазепа по $30.00; Михайло Пелкий $20.00; Антін Бревка і Йосиф Буката по $15.00; Дм. Шмигельський, Марія Ольшаницька і Параска Цюпа по $10.00; о. Тарнавський, Марія Ячник, Петро Ячник, Михайло Федорчак, Анастазія Дробровольська, Анна Стадник, Марія Шмигельська, Дмитро Дмитришин, Михайло Шмигельський, Василь Репужинський, Яцко Головецький, Йосиф Коваль, Марцелій Кривий, Антін Кочубійчук, Йосиф Федик, Семен Постолюк, Дмитро Гавриляк, Антін Воробель, Йосиф Цьобан, Іван Проць, Антін Стангретчук і Антоніна Стангретчук по $5.00; Товариство Боян $20.00; Український Банк $100.00. — Разом 446.05.

Кромі того здеклярували: Катерина Гнатків, Магдалина Лопушак, Олекса Хай, Іван Мазур і Олекса Купчик по $5.00.

На Укр. Інвалідів жертвували: п. Михайло Лозука і Товариство Боян по $20.00.

На прапор для Укр. Народного Дому п. Мих. Пелкий $5.00.

ЗА ЛІГУ ВІЛЬНО УКРАЇНИ:
о. Ф. Тарнавський,
І. Войціцький.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1923.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найлішним середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про него знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошення до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20.000 примірників. Ціла сторона 47 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошення буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1923 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші ужиється на покритте коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

СТАТИСТИКА УРОДИН В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ

(З Цензусового Бюра в Вашінгтоні).

Бюро Переписи Населення тільки що оголосило своє річне звідомлення про зріст людности в Злучених Державах. Звідомлення оперте на даних 1920-го року і показує що в тім році на кождих 10,000 населення родилося 237 а вмирало 131 душ. На кождих 100 смертий припадало, значить, 180 родин.

В імігрантів плодовитість більша як в коренного населення. Перед в тім напрямі ведуть матері Японки і Італіянки. На кожду тисячу японських жінок в Америці припадало 188 уродин, а на кожду тисячу італіянських — 160. Та той великий природний приріст чужинецького населення пояснюється в великій мірі тим, що імігранти звичайно приїзджають в молодім і середнім віці, коли саме пора мати дітей. В американській родині є пересічно троє дітей, в італіянській четверо або пятеро (чотири з половиною).

Одначе в „форейнерів" більше дітей вмирає, — найбільше в польських і угорських матерей. на кожду сотню дітей лишається в них при життю 83 дітей, тоді коли в корінно американських родинах виживає їх 89 з кождої сотні. Ще ліпше ходять коло дітей шведські, данські і норвежські матері; 3 сотні дітей виростає в них 91.

Найбільший природний приріст населення в стейті Савт Каролайна (80 уродин на 1000 душ населення), найменший в Меріленд (48 на тисячу).

НЮ ЙОРК І ОКОЛИЦЯ!

Уряд Українського Театру в Америці має честь подати до відома всім дотеперішним удїловцям і любителям Укр. Театру що загальні збори Укр. Театру в Америці в ціли принятя статута і інкорпорування институції відбудуться в четвер, дня 10. серпня б. р. в сали ч. 1. Укр. Нар. Дому, 217 East 6th St. о 8. годині вечером. Інтересованих проситься до невідклични участи. 82-83

З повним поважанням
Іван Добрянський, секр.

Г. Райдер Гегард.

ВИПРАВА ПО АФРИКАНСЬКІ СКАРБИ.

(Продовження).

(10)

Над Леопардовим проваллєм.

Вона нічого не відказала і стрибнула із сідла, але зараз почула, що не має сили встояти на ногах, і впала на землю, наче щось зовсім неживе. Він полегка скрикнув і підвів її; потім, звелівши двом кафірам розпрягати коні, відпровадив її до хати.

„Вам зараз-би треба лягти", — сказав він, допроваджуючи її до дверей світлиці, що була поруч із світлицею.

„Я сказав, що ви можете надїхати і щоб через се було затоплено в камінї, а стара тітка Салі принесе вам зупи з горівкою і горячої води, щоб загріти ноги! Ага! Ось і ви, Салі. Ідіть сюди, поможіть сїй панночці, вашій пані. Все у вас готове?"

„Все, пане" — відповіла гладка жінка з ласкавим обличем. Ходім, дитинко, я розберу вас".

За пів години, Беніта, випивши більше горівки, як за все своє життє, укрилася і міцно заснула.

Коли вона прокинулась, сонішне проміннє пробивалося в її хату крізь фіранки, граючи на годиннику, стрілка котрого стояла на пів до дванадцятої. Вона проспала сливе що дванадцять годин і не дивлючись на холод, ні на втому минулого дня, почувалася тільки трошки тяжко на голову; але се могло залежати від непривичної для неї горівки і беручи загалом, вона почувала себе добре.

На веранді з надвору чувся голос Джекоба Маєра, що вивдався її уже добре знайомим. Він балакав з якимись тубольцями, кажучи до них, щоб вони не співали, бо збудять панну. Він уживав зулуського виразу ікозі-каас, який, як вона згадувала означав пані, чи господиню. Вона чулася вдячною за його турботи, але потім раптом згадала, що єя людина дуже її не сподобалася.

Вона повела очима по хаті, затишній, гарно прибраній і обліпленій делікатними шпалерами, з почепленими на стінах акварелями, яких вона зовсім не сподівалася знайти в сім самотнім місці. На одним з столів стояла ваза з дебелими лелїями. Вона задумалалась: хто їх сюди заніс, старенька Салі чи Джекоб Маєр? Вона також не могла здумати, хто-то понамальовував картини, на яких було зображено тільки сюжети з африканського життя, і якийсь инкше дав її знати, що й те й отсе зроблене рукою Джекоба Маєра...

На маленькім столику біля ліжка стояв дзвіночок, — вона задзвонила. Вона зразу-ж почула голос Салі, що говорив подати її каву „і то мерщій". За хвилину бабуся вже входила в її кімнату з підносом в руках, на який був хліб, масло та яйця, все се, видко, приготоване умисне для неї. Салі забалакала англійською мовою сумішю з голяндською і повідомила Беніту, що її батько лежить ще в постелі, але пересилає її привітання і питае, як вона себе почуває. Поки вона смачно снїдала, Салі наготовила її ванну і трохи позносила всї речі, що лежали в скрині, яка була з нею на фірі, і яка разом з сією фірою щасливо тепер приїхала на фарму. Беніта поспитала, хто потурбувалась, щоб виладувати її скриню і дізналася, що се було зроблено з наказу Джекоба Маєра, який звелів все наготувати поки вона прокинеться.

„Геер Маєр дуже піклується за других людей", — зауважила Беніта.

„Так, так!" — відказала стара Салі. — Він клопочеться за других, коли хоче за них клопотатись, але він ще більше клопочеться за себе. Гер Маєр — розумна людина, — ге! дуже розумна, яка хоче ще крім того бути великою людиною. Колись, панночко, він зробиться заможний та дужий — як що Бог всемогутній захоче сього".

Золота монета.

Минуло шість тижнів з тієї незабутньої ночи, як Беніта повернулася до Руї-Кранцу. Настала весна, і вся країна вкрилась алмазною травою з перістими квітками. В провалі за хатою на деревах зазеленіло листє і зацвіла мімоза, розпускаючи в повітрі свій пах. На її гиллі сотки молодих голубків звили собі гнізда, а на кругі, над провалем шуліки підшукували свою здобич. Повздовж струмочка і по над берегом озера розпустилися білі лилеї. Уся місцина стала надзвичайно гарною і повною життя та надії. У одним лиш серці Беніти панувала смерть і цілковита безнадійність.

Вона зовсім видужала і ще ніколи не почувала себе такою здоровою й бадьорою. За те душа її була зовсім слаба. По цілих днях вона думала, а по ночах снила со людину, яка так свідомо віддала своє життє, щоб спасти жінку і дитину. Вона на себе питала, щоб він зробив би, як би ще тоже був підовідь, що вже тремтіла на її устах. Чи не через те не дав їй було вимовити ті слова, що вони могли зробити з його страхополоха?

За Роберта Сеймура не було чути нічого нового; навіть за трагедію з „Занзібаром" було остаточно забуто, бо сталася вона далеко від...

...вмерлого. Вона блукала по горах, сиділа на березі озера і слідкувала за дикими птицями, а по ночах прислухалася також воркування голубів, скавчння випи в очереті і стогону кулика десь високо в повітрі. Вона лічила диких кіз, що прокрадалися берегом, поки думки її не В її душі панувала смерть, хоч починали плутатись в її голові. З вигляду вона була надзвичайно принадна.

В кумпанії з батьком вона любила бути, бо він її дуже жалував, а її наболіла душа потрібувала ласки. Їй також була до вподоби кумпанія з Джекобом Маєром, бо вона вже його не боялася, а він, безумовно, був интересною людиною, навіть, коли хочете, гарно вихованою, хоч і лишився Жидом, який відклонився від своєї віри, але разом з тим не пристав до християнства.

Він розповів їй, що він був Німець з роду, але ще за малих літ переїхав до Англії. Тут він став за клюрка в торговлі південно-африканських купців, а звідси його, яку людину, як і всі Жиди, дотепну, відправили до Капської кольонії, щоб доглядав за другорядним відділом тієї-ж таки торговлі. Що з ним там сталося, про се Беніта ніколи не могла дізнатись, але з всього було видко, що він там виявив занадто багато допусту, не дуже-то доброго гатунку. У всякім разі його відпустили з фермою на сїм кінцю. З того часу він їздив впродовж багатьох років за негоціянта і в решті решт,став за спільника в її батька.

Вона хутко переконалася, що він, не зважаючи на його минуле, був надзвичайно здібною і приємною людиною. Виявилося, що акварелі на стінах її хати, були зроблені його рукою; крім того він грав і співав так добре, як і малював. Пан Маєр був дуже освічений і знайомий з такими питаннями, які звичайно дуже мало хто студіює; в його була ціла книгозбірня по питанням історичним, фільозофічним та науковим і він з охотою давав їй читати. Поетичні видумки він однак не любив через те, що як він казав, він вважав справжнє життє з його реальними таємницями та загадками далеко більше интересним, ніж здобутки людської фантазії.

Один раз у вечері, коли вони проходжувались по березі озера, дивлючись за довгим промінем соняшного заходу, що переломлювалось і грало на поверхні води, Беніта не стримала своєї цікавости і сміливо запитала його, як так, що він, маючи таку вдачу, міг задовольнитися своїм теперішним життєм.

„Я се роблю на те, щоб добитися кращого життя, — відповів він. — „Е! ні, тільки не на небесах, панно Кліфорд, бо про се я нічого не знаю, та й таки думаю, що й знати нічого, а тут — на землі"...

„Як ви собі уявляєте краще життє, пане Маєр?"

„Я собі уявляю" — відповідав він, блиснувши своїми чорними очима — „величезне багацтво і звязану з ним могутність. Го! Я бачу, що ви обвинувачуєте мене в зажерстві та матеріялізмі, адже гроші — се бог сього життя, панно Кліфорд — „гроші — то бог!"

Вона посміхнулася і відповіла: „В такім разі, пане Маєр, я дуже боюся, щоб в тутешніх місцях сей бог не зробився невидний. Навряд, чи ви доробитесь достатків, вигодовуючи коней; та і панувати тут нема над ким".

„Отже ви уявляєте собі, що я сиджу в Руї-Кранці тільки того, щоб вигодовувати коні". Хіба ваш батько нічого не казав вам про великий скарб, схований в краї Макалаганів?"

„Я де-що чула за се" — відказала вона зітхаючи. — „А також і те, що ви обоє подались розшукувати його, але вас обдурили ваші надії".

— „А! Втоплений Англієць — пан Сеймур — сказав вам за се, правда? Він там зустрівся з нами".

„Еге-ж. І ви хотіли застрелити його — ви памятаєте?"

„Господи милосердний! Бо, через те, що я думав, що він прийшов, щоб обікрасти нас. Але-ж я не вистрілив і потому нас вигнали звідти, хоч се й не мало ваги, бо сі дурні тубольці не дозволяли нам копати в форнеці".

„Так черезз що-ж ви і досі мрієте про скарб, якого певно і не існує зовсім?"

„А через що ви, панно Кліфорд, мрієте про ріжні речі, які десь, певне, теж не існують? Чи не через те, що ви в нутрі своєї душі переконані, що вони мусять існувати, як і не тут, то день у иншім місці? Я почуваю се саме що до того скарбу, та й завжди се почував. Він є, і я таки знайду його... Теппер я доживу до того, що зобачу більше золота, ніж ви собі можете уявити; ось що примушує мене годувати коней на трансвальських левадах. А ви смієтеся; ви собі думаєте, що я ношуся з якимись мріями..."

Раптом він зауважив стару Салі, що наближалася до них іззаду.

„Що там ще сталося, стара відьмо?" — спитав він роздратовано.

„Господар Кліфорд хоче бачити вас, господарю Джекоб. До вас обох здалека приїхали якісь гінці".

„Які гінці?" — спитав він.

„Чи я знаю", — відповіла Салі, обмахуючи своє гладке обличе фартухом. — „Се незнайомі мені люде, змарнілі від дороги, але балакають вони мовою Зулусів. Пан прохав вас, щоб ви прийшли".

„Ви теж підете, панно Кліфорд? Ні? В такім разі вибачайте, що я вас лишаю". — На сих словах він приторкнувся до капелюха і пішов геть.

(Дальше буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

НА ПОМІЧ УКРАЇНСЬКИМ СТУДЕНТАМ В ЕВРОПІ

Українці та Українки:

Памятайте, що $5.00 дасть одномісячне удержання українському студентови в Европі. Причиніться отже до поширення освіти між українським народом. Не вагайтеся, а ще сього дня вишліть отцей витинок на адресу: **Ukrainian Young Men and Women's Ass'n, 30 East 7th Et., New York, N. Y.**

Я (ми) низше підписаний(ні) зобовязуюся(ємся) посилати що місяця по $5.00 на удержання студента(ів) ....

....

Прошу(симо) уділити нам близших інформацій що до часу та роду студій названого(них) студента(ів).

Імя і назвиско ....

Адреса ....

ЯК ОБЕРТАЄТЬСЯ ЗЕМЛЯ І ЯКІ НАСЛІДКИ СЕГО ЯВИЩА?

Кождого ясного ранку ви бачите, як сонце сходить же з одного боку; бачите, як воно поволі піднімається на небі, не зовсім просто, а навкоси, насхиль, ідучи праворуч од вас, як що ви стоїте до його липцем. О-півдні воно стоїть найвище, далеко від того місця, де зійшло. Після полудня воно поволі, також навкоси, спускається по другий бік небозводу і, дійшов до обрію, ніби ховається в землю. Це захід сонця. Придивившись гаразд до тієї путі, котру приходить сонце, ми бачимо, що вона є частина великого круга. Місяць і зорі роблять такі самі круги, як і сонце. На перший погляд здається, що сонце, місяць і зорі обертаються кругом землі. Так ранійш і думали. Думали, що сонце, пройшовши частину круга над нашим обрієм, ховається по другий бік землі ради того, щоб там пройти останню частину круга і знов зійти над нами. Помітивши, що місяць й зорі ходять так само, як і сонце, думали одразу, що усе небо, разом з усіма зорями, за 24 години обертається кругом землі. Треба було богато часу, треба було богато придивлятись, помічати, думати й міркувати, треба було зібрати богато доказів, щоб врешті зрозуміли люди, що не небо з сонцем, місяцем і зорями обертається кругом землі, а навпаки, земля обертається кругом себе, от як дзиґар.

Земля крутиться! Здається, се щось кумедне, неможливе, безглузде. Так воно й здавалось людям років з 300 тому, аж поки один учений чоловік насмілився оголосити, що земля крутиться. Одразу думали, що він збожеволів: це-ж було навпаки тому, що люде бачили, знали й чому няли віру. „Коли-б воно й справді так було, — говорили вони, — то ми бачили-б, як усе біля нас крутиться, ми помітили-б рух землі і свій власний; але ми бачимо, що все навкруги стоїть нерухомо.

Одначе, як поміркуєш гаразд, то воно виходить зовсім не так. От, напр., коли ви йдете то хата або дерево ніби наближаються до вас, потім вони вже насупроти вас, а нарешті й ззаду будуть. Коли ви їдете у вагоні і, як його замкнуто, а ви не дивитесь у вікно, все здається вам нерухомим. Ніщо не нагадає вам, що ви їдете, та ще як-би не штовхани та струси, то можна було-б думати, що вагон стоїть. А погляньте у вікно — і ви побачите, що поля дерева, села біжать вам на зустріч, потім поуз вас і нарешті ховаються ззаду. Але ви добре тямите, що це — омана, що справді їдете ви, а все оте стоїть на однім місці. Найвиразнійш це помітно, коли ви крутитесь на релі („карусель") верхи на деревяному коні: вам здається, що ті, котрі крутяться разом з вами, стоять, а всенавкруги — і люди, і майдани, і хати страшенно прудко біжать назад од вас. Виходить: 1) коли ми рухаємось, то все, що рухається з нами, здається нам нерухомим, і як-би ми нічого опріч того не бачили, то не помітили-б і самого руху, себетеж вважали-б нерухомим; 2) а все, що й справді стоїть на місці, нібито біжить у другий бік од нас.

Тепер про землю. Як що вона не рухома, то кругом неї повинні обернутись за 24 години сонце, місяць і зорі, так як воно й здається нам. Поміркуймо-ж, чи справді воно так. Сонце, як буде показано далі, є величезна куля, в сотні тисяч разів більша од землі. Земля наша, котру ми вважаємо такою великою, в порівнянні з сонцем, є манісенька кулька. Зорі такі великі, як і сонце, і їх тисячі, мільйони! Земля в порівняні із всесвітом — пісчина, а то й менш. І вигадувати, що весь цей безмірний всесвіт обертається кругом нашої манісенької кульки, — та чи-ж правда се?

Се ще не все.

Коли обертаєтесь кругом чого небудь, то чим далі ви од того, тим круг буде більший, і треба бігти хутчій, щоб оббігти кругом за однаковий час. Сонце одлягає од землі на 150 мільйонів верстов: який же воно обходить круг, і якої треба прудкости, щоб оббігти той круг за один день? Більш, ніж 800 мільйонів верстов за хвилину!... Але й це ще не все. Зорі, такі великі, як і сонце; вони далі од землі, ніж само сонце в тисячі, мільойни разів і, щоб оббігти за день кругом землі, їм треба пролітати богато міліярдів верстов за секунду, — діло неможливе, неймовірне.

Уявім-ж тепер собі навпаки, — що земля обертається. Все зостається так ніби не земля, а небо обертається, але все буде просто, зрозуміло. Земля з тим, що є на ній, обертається кругом себе тихо, без штовханів, непомітно: вона сама здається нам нерухомою. На нашій землі ми мов на релі, а сонце і зорі — мов глядачі, далекі речі, що ніби-то біжать од нас. Щоб виразнійш уявити собі, як саме обертається земля, візміть кульку, напр., яблуко, простроміть наскрізь залізного прутика, потім крутіть прутик між пальцями, так щоб яблуко крутилось, як колесо. Тоді кажуть, що куля крутиться кругом себе, і це зветься — обертання; прутик, котрий пронизує кулю наскрізь, через її осередок, показує, де саме повинна проходить та смуга, що звіться віссю кулі і коло котрої вона крутиться. Дві крапки (точки), в котрих ця смуга проходить кріз поверхню кулі, звуться полюсами або біугнами.

Тепер придивіться уважнійш до якоїнебудь крапки на любому якімнебудь місци яблука. Ви бачите, що крапка ся обертається коло осі. Так само й кожда крапка на поверхні кулі. Але та крапка, що лежить ближче до полюса, робить невеличкий круг, а та, що далі од полюса, за той самий час робить круг більший; а коли ми візьмемо таку крапку, що міститься як раз посередині між двома полюсами, то на кулі вона зробить найбільший круг, і всі частини цього найбільшого круга будуть як-раз посередині між двома полюсами. Розрізавши кульку по найбільшому кругові, ми розділимо її на дві однакових півкулі. Так, як яблуко, як куля, обертається й земля. Звичайно її не прострмлено ніяким прутиком. Ми тільки в думці проводимо через осередок землі смугу, коло котрої вона обертається, і цю смугу звемо віссю землі. Дві крапки, де ця смуга проходить кріз поверхню землі, ми звемо полюсами (бігунами). Тільки полюси й нерухомі, а то всі крапки на землі пробігають за 24 години (за сутки) більші (як далі од полюса) або менші (як ближче) круги. Найбільший круг, посередині між двома полюсами, ділить землю на дві однакових півкулі і зветься екватором (рівником).

Люди, котрі живуть на екваторі, за сутки роблять найбільший круг: вони разом із землю, на котрій живуть, проходять 37500 верстов за 24 години, себ-то мало не по 27 верстов за хвилину. Европа ближче до полюса, і люди в ній проходять трохи менші круги. Москва, напр., пробігає за сутки 21.000 верстов, по 15 верст за хвилину. „Але це, мовляв, незвичайно прудко". Так! Але коли порівняти з тією прудкостю, з которою повинні були-б бігти кругом землі сонце й зорі, ця прудкість — ніщо! Звичайно, дивно, що земля крутиться. Та ось незабаром ви дізнаєтесь, що й инші небесні кулі, сонце, місяць і др. обертаються кругом себе; можна навіть бачити як вони обертаються. Вуло-б, навпаки, дивно, як би одна тільки земля зоставалась нерухома. Є це богато доказів тому, що земля крутиться; але людям освіченим тепер і на думку не спаде неняти віри сій правді.

ХЛІБОРОБСЬКА КУЛЬТУРА АМЕРИКАНСЬКИХ ІНДІЯН

З того часу, коли европейські люде щойно заселювали Північну Америку від войовуючи її крок за кроком від первісних господарів сего краю — Індіян, залишилося богато спогадів про червоноскрінних дикунів, їхне життє і звичаї. З тих спогадів складалася ціла „індіянська традиція", тепер загально прийнята, та далеко не зовсім правдива і справедлива; здебільшого в ній переховалися погляди людей, котрі в Індіях мусіли бачити лиш вояків і ворогів, нераз справді диких і безпощадних. Між иншим та традиція і основані на ній повісти і оповідання представляють первісних мешканців Америки як кочовників, що не мали постійних осель, тільки кочували з місця на місце занимаючись рибальством, звіролостввом і неустанною війною.

Історичні досліди, оперті на записках таки самих білих людей, опрокинули ту традицію. В той час, коли перші Европейці стали поселюватись в Америці, Індіяне всюди від Атлянтийського Океану до Скельних Гір майже без вимку жили селами і обробляли землю. Еспанські і француські подорожні, що в 16-ім 17-тім століттях запускались щораз глибше в Америку, і відкривали нові землі (Де Сото, Картіє, Шамплен, Ля Саль) оповідають що всюди — від Флоріди аж до Масачузетс, цонад рікою Св. Лаврентія коло теперішного Монтреалю, в Ілинойс і здовж Місісіпі з півночи аж до моря — вони бачили великі поля засіяні ріжною пашнею, найбільш кукурузою, і що всюди Індіяне плекали землю. Перша англійська колонія в Америці Джеймстовн в Верджінії (заснована в 1907-ім році) як і взагалі всі перші колонії удержувались продуктами індіянського хліборобства. Француз Сагар, що на початку 17-го століття три роки прожив серед Юронів (індіянське племя) як очивидець розказу про їх хліборобську роботу: як копають землю деревляними лопатами, вибирають, лущать і мочать кукурузу, як її садять і як вона виростає така висока, що Сагар, каже, легше було згубити дорогу серед тих індіянських кукурузяних ланів як в лісі. Фактично европейські колоністи навчилися від Індіян, як садити кукурузу, як ходити коло неї і як її уживати, і фактично ще й до сегодня кукурузу плекають точно так як то робили Індіяне.

Що обробленої землі було вже не мало, про те свідчать теж деякі старі записки. Один учасник походу на Ірокводів записав, що воюючи з Індіянами французький губернатор Канади Денонвіл в 1687-ім році знищив 1,000,000 бушлів кукурузи (здається шульках) і що його військо сім день вирубувало кукурузу в чотирох індійських селах. Ґенерал Соліґен, теж ідучи на країну Ірокводів, руйнував індіянські сади; в однім саді знищено тоді 1,500 яблінок.

Окрім кукурузи Індіяне управляли фасолю, горох, гарбузи, солодку картоплю, сонішки, тикву і тютюн. З найдавнійших вістей, які мається про Індіян в Колоредо (Пуебло), знається, що окрім того вони плекали бавовну, цибулю і виноград, а після приходу Еспанців скоро перейняли пшеницю. Сонішники служили Індіянам за поживу всюди в цілій Америці; насіннє сушили, мололи і пекли з його хліб та паляниці. Также здається всюди, навіть на півночи в Алясці, плекали тютюн, котрий для Індіян був святою ростиною; курили в празники, при молитві, щоб помогти собі в хоробі або нещастю, відвернути небезпеку або приворожити щасте.

Хліборобські знаряди в Індіян дуже були прості, здебільшого лиш мотика та лопата з твердого дерева. Одначе є сліди, що в Нові Анґлії і Верджінії вони уліпшали ґрунт штучним навозом. В Ню Мексико і Арізоні індіянські хлібороби ще перед приходом білих поселенців вміли оводняти суху землю.

Що Індіяне здебільшого не приймали від Европейців нових хліборобських методів, ростин і пашні, причиною тому була не лиш їх некультурність, й факт, що правительство забрало їх з їх старих селищ і посадило на „резервації", до земля здебільшого непродуктивна. Ті племена, яким дозволено лишитися на їх старій території (Черокі, деякі частини Ірокводі) прийняли від білих сусідів нові ростини, дерева, худобу, хліборобські знаряди і методи.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

М. Г., Плендом, Н. Й. — Не помістимо, бо на особисто-ліричний настрій нема у нас місця.

УКРАЇНСЬКІ РАДИКАЛИ ОРҐАНІЗУЮТЬСЯ.

Дня 9. липня с. р. радила у Львові Ширша Управа УРП. над рядом актуальних справ. Між иншим поручено колеґії остаточно зредаґувати проєкт програми партії. Одобрено орґанізаційний статут з тим, що належить його узгіднити зі статутом, ухваленим в 1919 р. і поміщеним в часописови „Народ". В справі заборони видавництва орґану партії стверджено, що польська влада безосновно забороняє відзиватися УРП. — партії українського селянства, що становить переважаючу більшість українського народу, у своєму власному орґані. Уповажнено що Секретаріят звернутися до міжнародніх чинників з протестом проти теперішнього режиму у Східній Галичині відносно замикання уст українському селянству. Стверджено, що реорґанзація УРП. поступає скоро вперед і рішено візвати всі партійні гуртки і повітові комітети, щоби правильно присилали до секретаріяту УРП звіти про роботу на місцях.

ПРОТИЖИДІВСЬКІ ЕКСЦЕСИ У ВІЛЬНІ

У Вільні прийшло до поважних заворушень на тлі протижидівської аґітації. Знищено цілий ряд жидівських склепів, а 10 Жидів поранено. Коли явилася поліція для привірнення ладу, антисемітські демонстранти накинулися на поліцію так, що вона примушена була ужити оружа. Дві особи зпоміж демонстрантів вбито. Цікаве те, що на чолі демонстрантів ішов польський ґенерал Конашевскі. Віленські заворушення назвало вшехпольске „Слово Полске": Погром польського населення у Вільні.